nota

TER BESLUITVORMING

Aan: SOE en MOCW

Emancipatie

Van

*Deze nota wordt met een Kamerbrief meegestuurd: **Ja**

*Deze nota bevat naast de naam en contactgegevens van de medewerker ook andere informatie die niet openbaar gemaakt kan worden? **Nee**

Datum
30 juli 2026

Referentie
65549044

Bijlagen
1 Emancipatienota
2 Bijlage 1 Overzicht maatregelen emancipatiebeleid
3 Onderzoek emancipatiebeleid

Beslisnota vierde versie EMN

Aanleiding

Onlangs heeft u per e-mail een derde conceptversie van de Emancipatienota 2027-2030 ontvangen. U heeft hier een uitgebreide reactie op gegeven. Bijgaand ontvangt u de vierde conceptversie, inclusief bijlage waarin alle genoemde maatregelen op een rij staan. Deze versie wordt tegelijkertijd ter akkoord aan MOCW voorgelegd.

Geadviseerd besluit

- Wij adviseren u akkoord te gaan met agendering van de volgende stukken voor de CSD van 24 augustus (aanleverdeadline stukken: 14 augustus):
    - Emancipatienota 2027-2030: Vrijheid telt!
    - Bijlage 1. Overzicht maatregelen emancipatiebeleid
- Het streven is om de Emancipatienota in september 2026 naar de Tweede Kamer te sturen. Hiervoor moet de Emancipatienota op 14 augustus aan de CSD worden aangeleverd waarna het op 24 augustus in de CSD wordt besproken. Vervolgens vindt besluitvorming plaats in de RSD van 8 september en de MR van 11 september.
- Mocht u op vrijdag 14 augustus nog niet akkoord zijn met deze versie, dan zullen we de stukken voor een volgende CSD agenderen. Dit betekent dat de stukken pas in de MR van 2 oktober geagendeerd worden en daarna aan de TK verzonden.

Kernpunten

- In deze versie zijn uw nadere wensen wat betreft toon/ structuur/ maatregelen/ etc. zoveel mogelijk verwerkt. Zie nadere uitleg onder toelichting.
- Daarnaast is een aantal openstaande punten aangevuld.
- Ook ontvangt u de definitieve versie van de bijbehorende bijlage met alle maatregelen in een tabel, inclusief hoe ze bijdragen aan de CEDAW-aanbevelingen en de duurzame ontwikkelingsdoelen.[1]
- Deze versie is waar nodig aanvullend ambtelijk afgestemd met: OCW, SZW, JenV, VWS, BZK, EZK, BZ, FIN (IRF) en DEF.

[1] In 2019 is motie van den Hul c.s. (Kamerstukken II, 2019/20, 35 300 XVII, nr. 41) aangenomen die de regering verzoekt bij nieuw beleid op eenvoudige wijze inzichtelijk te maken aan welke ontwikkelingsdoelen betreffend beleid bijdraagt. Om uitvoering te geven aan deze motie wordt bij de definitieve versie van de Emancipatienota in een bijlage met alle genoemde maatregelen een kolom toegevoegd waarin per maatregel wordt uitgelegd aan welke SDG('s) het bijdraagt.

- De Emancipatienota is vanwege het zomerreces niet voorafgaand aan het MR-traject met de betrokken bewindspersonen afgestemd.
- Omdat de derde versie niet van een uitgebreide beslisnota werd vergezeld, is dit onderdeel (feedback op tweede versie) in deze beslisnota verwerkt.

Toelichting

Feedback MOCW op tweede versie EMN

- Op 9 juli ontvingen wij uw feedback op de tweede versie van de Emancipatienota.
- Wij hebben uw taalkundige/ tekstuele suggesties overgenomen.
- Op uw verzoek is informatie opgenomen over de verbetering van sociale veiligheid in de culturele en creatieve sector (p. 14).

Feedback SOE op de tweede versie van de EMN

- Op 10 juli ontvingen wij uw feedback op de tweede versie van de Emancipatienota.
- Wij hebben uw taalkundige/tekstuele suggesties (grotendeels) overgenomen. Wij stellen voor om:
    - In kader 1: terminologie de term gelijkheid aan te houden i.p.v. gelijkwaardigheid, omdat dit aansluit bij de terminologie in internationale verdragen (p.1). U bent hiermee akkoord.
    - De term vrouwelijkheid niet te vervangen voor de term niet-mannelijkheid, omdat het zowel gaat om schadelijke stereotype opvattingen rondom mannelijkheid als vrouwelijkheid (p.7). U bent hiermee akkoord.
    - De concrete beleidsvoorbeelden bij paragraaf 2.1 te laten staan (p.7). U bent hiermee akkoord.
- U verzocht om in plaats van streefcijfers meer concrete doelen op te nemen. Als invulling stellen wij voor het streven naar een top 3 plek in de EIGE-index en een top 10 plek in ILGA Europe Rainbow Map en Index op te nemen (p. 5). U bent hiermee akkoord.
- U merkte op dat in paragraaf 2.3 nieuwe uitdagingen voor nu en in de toekomst een aantal zaken door elkaar liep (p.8 t/m 10). U verzocht de tekst in te korten en i.p.v. voor de opsomming 1. Mannenemancipatie, 2. Manosfeer en 3. Des- en misinformatie te kiezen voor 1. Online en 2. Offline aan de hand van de volgende vragen:
    - Wat gebeurt er online?
    - Hoe komt dat?
    - Wat is het effect ook offline?
    - Wat gaan we doen? Onderzoek, aanpak, alliantie, etc.

  Er is een brede wetenschappelijke consensus dat online en offline niet langer als gescheiden werelden kunnen worden beschouwd. Vooral voor kinderen en jongeren is het digitale leven geen aparte leefwereld en zijn deze nauw verweven. Online-ervaringen beïnvloeden in verre mate de sociale normen, identiteitsvorming en relaties op school en in de maatschappij. Wij stellen daarom voor om de paragraaf wel anders in te delen zodat het overzichtelijker wordt, maar niet het onderscheid te

maken tussen online en offline. U was hiermee akkoord, maar verzoekt de twee onderdelen om te draaien.
- Op uw verzoek zijn enkele cijfers toegevoegd rondom de arbeidsparticipatie van vrouwen (p.16-17).
- Op uw verzoek is informatie toegevoegd over de maatschappelijke dialoog over online discriminatie (p.23).
- U verzocht om de Emancipatienota op te laten maken. Wij hebben een uitvraag uitstaan om de nota gelijktijdig met het MR-traject te laten opmaken in Rijkshuisstijl in kleur.

<u>Feedback SOE op de derde versie van de EMN</u>
- Wij hebben uw taalkundige/tekstuele suggesties (grotendeels) overgenomen. Wij stellen voor om:
    - De huidige positie van Nederland in de Gender Equality Index van EIGE en de ILGA-Rainbow Map en Index in de bijbehorende voetnoten op te nemen (p.5).
    - In de zin over het onderzoek naar de mogelijke invulling van een aanvullend instrument tegen ongewenste buitenlandse financiering invulling i.p.v. minister van JenV en ik 'het kabinet' te gebruiken. Dit traject wordt opgepakt met meerdere departementen en JenV heeft eerder juist verzocht om MJenV aan te passen naar 'het kabinet' (p.9).
- U vraagt naar de titel van de lhbtiqa+-monitor. In de monitor is ook onderzoek naar aseksuele personen gedaan, vandaar dat deze letter ook in de titel is opgenomen (p.6). Dit betreft dus de naam van de monitor.
- U verzoekt om bij paragraaf 2.1 grondoorzaken van ongelijkwaardigheid aanvullend onderzoek aan te kondigen naar de relatie tussen acceptatie en religieus-(gemotiveerd)-conservatisme (p. 6-8).
    - Er bestaat veel nationaal en internationaal onderzoek naar factoren die bijdragen aan negatieve opvattingen. Deze onderzoeken wijzen uit dat (een samenspel van) verschillende sociale en demografische factoren, waaronder religie, bijdragen aan deze opvattingen. Dit hebben wij in de tekst verwerkt bij paragraaf 2.1. Aanvullend onderzoek wordt op dit moment afgeraden, zie hiervoor ook de toelichting bij uw vraag over paragraaf 4.1.
    - U verwijst in deze paragraaf ook naar een onderzoek van de Groene Amsterdammer naar de Nederlandstalige manosfeer. In dit artikel omschrijven ze clusters van mensen die in deze manosfeer te vinden zijn, maar hier zijn geen conclusies aan te koppelen over daadwerkelijke grondoorzaken van opvattingen.
- U verzoekt om bij paragraaf 2.3 informatie op te nemen over hoe vrouwen en mannen elkaar nauwelijks tegenkomen in de online wereld. Het onderzoek waarnaar verwezen wordt in de Volkskrant waarin het vermoeden wordt uitgesproken dat verschillende sociale mediabubbels waarin jongens en meiden opgroeien ertoe leiden dat hun opvattingen verder uit elkaar komen te liggen is nog niet gepubliceerd. Wij stellen voor hier op dit moment nog niet naar te verwijzen op basis van mediaberichtgeving, aangezien het onderzoek nog niet beschikbaar (en dus controleerbaar op kwaliteit) is (p. 8-10).

- U vraagt naar de besteding van de middelen voor een regionale aanpak om tot een landelijke dekkende aanpak van primaire preventie te komen. In de EMN is dit nu meer abstract beschreven. Deze middelen zijn bij Voorjaarsnota 2026 geaccordeerd. Daarbij is relevant dat deze toegewezen claim omtrent de implementatie van de EU-richtlijn ter bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld zich specifiek richt op het integreren van een aanpak voor primaire preventie op lokaal niveau/in gemeentelijke aanpakken. De middelen dienen in lijn met de claim besteed te worden, d.w.z. middelen voor de gemeentelijke uitvoering van de aanpak primaire preventie en een subsidie aan een kennisinstituut voor ondersteuning. U ontvangt hier binnenkort een uitgebreidere nota over (p. 12).
- U merkt op dat er te weinig Veilige Steden zijn. We hebben de voorgenomen uitbreiding van het aantal steden en met Caribisch Nederland nu ook opgenomen. U ontvangt hier binnenkort een nota ter besluitvorming over (p. 13).
- In paragraaf 3.3. over de vrijheid en financiële onafhankelijkheid van vrouwen wilt u in het begin meer nadruk op financiële afhankelijkheid en achteruitgang in koopkracht en financiële vrijheid na bevalling en scheiding. Daarnaast wilt u niet alleen het belang van de representatie van vrouwen in bepaalde sectoren (techniek, ICT, bouw, politiek, etc.), maar van mannen in sectoren zoals onderwijs en zorg benadrukken. En aandacht besteden aan de (sub)top. Deze aanpassingen zijn in overleg met SZW doorgevoerd (p. 16-21).
- U vraagt om bij SZW te vragen naar het begeleiden van vrouwen in de bijstand en mogelijk hierover informatie toe te voegen. Ook vraagt u om een zin op te nemen over wat de begeleiding van vrouwen vraagt van begeleiders van statushouders. SZW geeft aan dat ze voor de door u gesuggereerde zin geen onderbouwing hebben. Van alle mensen die een bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet ontvangen, is circa 56% vrouw. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning bij arbeidsinschakeling van mensen die onder de Participatiewet vallen. Hierin hebben gemeenten veel beleidsvrijheid, bijvoorbeeld om deze ondersteuning specifiek toe te rusten op vrouwen in een kwetsbare positie. Enkele initiatieven uit het verleden, zoals het programma Economische veerkracht van vrouwen en het programma Vakkundig aan het werk, hebben al veel lessen en praktijkvoorbeelden opgehaald van aanpakken gericht op het bevorderen van economische zelfstandigheid onder vrouwen. Deze kennis wordt actief verspreid onder gemeenten. We hebben nu vrouwen in de bijstand opgenomen als onderdeel van het ‘wat werkt’ dossier om zo de aandacht op de groep en de werkwijze te hebben (p. 18-19).
- In paragraaf 4.1 over veiligheid van lhbtiq+ personen vraagt u om aanvullend onderzoek naar de relatie tussen religieus conservatisme en acceptatie en geweld. Gezien de al beschikbare literatuur, die uitwijzen dat religie één van de factoren is die bijdraagt aan opvattingen over lhbtiq+ personen, en de komst van de nieuwe GGD monitor en het nieuwe UvA onderzoek, wordt afgeraden op dit moment aanvullend onderzoek aan te kondigen en eerst de uitkomsten van deze nieuwe onderzoeken af te wachten. De bestaande literatuur is meegenomen in de ontwikkeling

van de Versterkte Aanpak. De komst van de GGD monitor en het UvA onderzoek worden benoemd in paragraaf 4.1 (p. 22-24).
- U stelt voor om een minimaal niveau overal in Nederland van het politienetwerk Roze in Blauw in te stellen. Deelname aan de politienetwerken van het Netwerk Divers Vakmanschap zijn op vrijwillige basis. Deelname wordt gestimuleerd, maar een minimaal niveau waarborgen is niet mogelijk (p. 23).
- U vraagt naar de effecten van het programma Regenboogsteden. Hier zijn geen cijfers over bekend, wel is er nu toegelicht welke effecten de evaluatie constateerde, evenals de geplande uitbreiding met de BES. Hier ontvangt u binnenkort een nota ter besluit over (p. 20).

<u>Interdepartementale afstemming</u>
- N.a.v. laatste interdepartementale afstemming zijn:
    - Enkele feitelijke onjuistheden en bedragen gecontroleerd en aangepast.
    - Extra duiding/ toelichting gegeven bij de opgenomen activiteiten.
    - Een aantal maatregelen toegevoegd.
    - Extra informatie opgenomen n.a.v. de toezegging over genderanalyse van het regeerakkoord door de FNV.
- Er is overeenstemming over de passage over de versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid. Dit heeft niet tot wijzigingen geleid.

<u>Overige openstaande punten</u>
- Bijlage 1. Overzicht maatregelen is gecontroleerd en aangevuld.
- De Kamerbrief over de verkenning naar de juridische inkadering van specifieke problematische gedragingen, waaronder de verspreiding van anti-emancipatoir gedachtengoed wordt in augustus aan MW&P voorgelegd. Naar verwachting wordt deze brief voor 11 september aan de TK verzonden.
- De passages over de subsidieregeling gender- en lhbtiq+-gelijkheid 2027-2031 (p.8) en de continuering van Veilige Steden (p.13) en Regenboogsteden (p.22) lopen voor op besluitvorming hierover door u. Nota's hierover worden op korte termijn aan u voorgelegd. Dit zal aan de CSD worden meegegeven.
- Zoals toegezegd in de kabinetsreactie,[2] is een passage opgenomen over de vervolgstappen en aanvullend beleid n.a.v. het onderzoek 'de lhbtiq+-opvattingen van jongeren' (p.23-24).

<u>Moties en toezeggingen</u>
- Met de Emancipatienota geeft u invulling aan de volgende moties:
    - Motie Dobbe en van Campen over een gecontinueerde aanpak tegen desinformatie over vrouwen en lhbtiq+-personen en ondersteunen van vrouwen- en lhbtiq+-rechtenorganisaties.[3]
    - Motie van Campen en Dobbe over een grondslag voor onderzoek

[2] Kamerstukken II, 2025-2026, 30410, 447

[3] Kamerstukken II, 2024-2025, 30420, nr. 427

naar geldstromen van lobbygroepen naar organisaties en personen in Nederland.[4]

- Met de Emancipatienota geeft u invulling aan de volgende toezeggingen:
    - In de Emancipatienota, die de Tweede Kamer in september 2026 ontvangt, wordt ook een Rijksbrede visie op de manosfeer opgenomen, alsook de resultaten van de campagne "Man, zeg er wat van!". Er wordt ook ingegaan op verschillende verlofregelingen, de FNV-genderanalyse en de gendertoets, de eventuele extra financiering en extra maatregelen in het lhbti-emancipatiebeleid, en tevens op het regenboogprogramma van gemeenten.[5]
    - De staatssecretaris komt voor de zomer 2025 terug op het gebruik van identiteitsverklaringen op scholen.[6]

<u>Focusgroepen</u>

- Op 8 en 9 juni vonden drie focusgroepen plaats met mensen in de samenleving die niet uitgesproken zijn over gender- en lhbtiq+ gelijkheidsbeleid. In bijlage 2 treft u de resultaten aan.
- Op dit moment wordt gewerkt aan een digitaal toegankelijke versie, die gelijktijdig met de Emancipatienota openbaar wordt gemaakt.
- Het rapport laat o.a. zien dat de deelnemers:
    - Emancipatie een belangrijk en actueel onderwerp vinden en positief zijn dat het kabinet hiervoor beleid maakt.
    - Veiligheid, gezondheid/zorg en werk grotendeels belangrijke en relevant prioriteiten vinden.
    - De voorgelegde teksten begrijpen en redelijk toegankelijk vinden.
    - De teksten graag aangevuld zien met een beschrijving van de huidige situatie, de noodzaak van emancipatiebeleid, herkenbare en actuele voorbeelden, feiten en cijfers en concrete maatregelen.

<u>Leeswijzer Emancipatienota</u>

- Inleiding, met o.a.:
    - Missie
    - Kader met terminologie
    - Geschiedenis
    - Noodzaak emancipatie en emancipatiebeleid
    - Leeswijzer
- Doel en inzet komende 4 jaar, met o.a.:
    - Doelen
    - Rolverdeling in het kabinet
    - Samenwerking externen
- Versterken van fundamenten van emancipatie, met o.a.
    - Aanpak van grondoorzaken van ongelijkwaardigheid
    - Financiering
    - Nieuwe uitdagingen zoals aanpak des- en misinformatie, mannenemancipatie en manosfeer

[4] Kamerstukken II, 2024-2025, 30420, nr. 424

[5] TZ202607-088

[6] TZ202506-085

- Inzet vrouwen met o.a.:
    - Veiligheid van vrouwen (integrale aanpak en specifieke sectoren)
    - Gezondheid
    - Werk en financiële onafhankelijkheid (arbeidsdeelname, loontransparantie, representatie)
- Inzet lhbtiq+ personen met o.a.:
    - Veiligheid (versterkte aanpak en specifieke domeinen)
    - Gezondheid
    - Vrijheid in alle domeinen (Regenboogstembusakkoord)
- Internationaal

Tijdpad
- Donderdag 16 juli: EMN 3.0 aan SOE (per mail)
- Maandag 3 augustus: feedback SOE EMN 3.0
- Donderdag 13 augustus: EMN 4.0 in eerste tas SOE en MOCW
- Vrijdag 14 augustus: deadline CSD stukken
- Maandag 24 augustus: CSD
- Dinsdag 8 september: RSD
- Vrijdag 11 september: MR

Indien u op vrijdag 14 augustus niet akkoord bent met het agenderen van deze stukken voor de CSD op 24 augustus, ziet het tijdpad eruit als volgt.

Alternatief tijdpad
- Vrijdag 4 september: deadline CSD stukken
- Maandag 14 september: CSD
- Dinsdag 29 september: RSD
- Vrijdag 2 oktober: MR

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: SOCW
CC: MOCW

Emancipatie

Van

Datum
17 juni 2026

Referentie
64732915

Bijlagen
1 EMN 2.0
2 EMN track changes
3 Bijlage 1. Overzicht maatregelen

*Deze nota wordt met een Kamerbrief meegestuurd: **Ja**

*Deze nota bevat naast de naam en contactgegevens van de medewerker ook andere informatie die niet openbaar gemaakt kan worden? **Nee**

Tweede versie Emancipatienota 2027-2030: Vrijheid telt!

Aanleiding
Onlangs heeft u een eerste conceptversie van de Emancipatienota 2027-2030 ontvangen. Hiermee geeft u invulling aan het emancipatiebeleid van het kabinet Jetten. Bijgaand ontvang u de tweede conceptversie, inclusief bijlage waarin alle genoemde maatregelen op een rij staan. Deze versie wordt tegelijkertijd ter informatie aan MOCW voorgelegd.

Geadviseerd besluit

- Wij adviseren u akkoord te gaan met agendering van de volgende stukken voor de CSD van 24 augustus (aanleverdeadline stukken: 14 augustus):
  - Emancipatienota 2027-2030: Vrijheid telt!
  - Bijlage 1. Overzicht maatregelen emancipatiebeleid
- Het streven is om de Emancipatienota in september 2026 aan de Tweede Kamer te sturen. Dit betekent dat de nota op 14 augustus naar de CSD moet worden verzonden en dan vervolgens besproken wordt op: 24 augustus in de CSD, 8 september in de RSD en 11 september in de MR.
- Indien u niet akkoord bent met doorgeleiding van deze versie naar de CSD, zullen wij de stukken begin augustus opnieuw ter akkoord aan u voorleggen.

Kernpunten

- In deze versie zijn uw wensen wat betreft toon/ structuur/ maatregelen/ etc. zoveel mogelijk verwerkt. Zie nadere uitleg onder toelichting.
- Daarnaast zijn enkele openstaande punten nader uitgewerkt, referenties aangevuld, en een aantal maatregelen, moties en toezeggingen toegevoegd.
- Ook ontvangt u de eerste conceptversie van de bijbehorende bijlage met alle maatregelen in een tabel, inclusief hoe ze bijdragen aan de CEDAW-aanbevelingen en de duurzame ontwikkelingsdoelen.[1] Deze versie wordt de

[1] In 2019 is motie van den Hul c.s. (Kamerstukken II, 2019/20, 35 300 XVII, nr. 41) aangenomen die de regering verzoekt bij nieuw beleid op eenvoudige wijze inzichtelijk te maken aan welke ontwikkelingsdoelen betreffend beleid bijdraagt. Om uitvoering te geven aan deze motie wordt bij de definitieve versie van de Emancipatienota in een bijlage met alle genoemde maatregelen een kolom toegevoegd waarin per maatregel wordt uitgelegd aan welke SDG('s) het bijdraagt.

komende periode gecontroleerd en aangevuld.
- Deze versie is ambtelijk afgestemd met: OCW, SZW, JenV, VWS, BZK, EZK, BZ, FIN (IRF) en DEF.
- Gezien het naderende zomerreces is er geen ruimte om de EMN voorafgaand aan het MR-traject met de betrokken bewindspersonen af te stemmen.

Toelichting

<u>Feedback SOE</u>
- De Emancipatienota is, voordat deze interdepartementaal op ambtelijk niveau is afgestemd, half juni aan u voorgelegd.
- Wij hebben uw taalkundige/tekstuele suggesties overgenomen.
- Wij hebben uw wensen voor aanvullende maatregelen/acties opgenomen, zoals de campagne 'Man zeg er wat van', actie Aletta Jacobs, groei- en ontwikkelplan taal, rekenen en digitaal voor volwassenen en onderadvisering bij meiden.
- Wij hebben op uw verzoek aanvullende cijfers opgenomen om de maatschappelijke positie van vrouwen en lhbtiq personen te duiden, onder andere de veiligheidsgevoelens, groepen vrouwen die meer risico lopen op het ervaren van geweld, ziekteverzuim en mentale gezondheid.
- U vroeg of de teksten in de inleiding genoemd zijn in de consultatiesessie met het maatschappelijk middenveld. Deze voorbeelden zijn niet zo uitgesproken, de thema's kwamen wel aan bod. De zinnen zijn een voor deze nota bedachte weergave van de dilemma's waar vrouwen en lhbtiq+ personen mee te maken hebben.
- Wij hebben uw wensen voor de structuur (grotendeels) overgenomen:
    - De inleiding is uitgebreid met een schets van de huidige situatie (inclusief een aantal cijfers) en ontwikkelingen die op emancipatie van invloed zijn. Ook is de noodzaak van emancipatie en emancipatiebeleid scherper neergezet.
    - De acties voor vrouwen en lhbtiq+ personen zijn gescheiden. Er zijn echter zaken die iedereen treffen (de aanpak van de grondoorzaken, financiering van maatschappelijke partners en nieuwe uitdagingen zoals de manosfeer en desinformatie). Daarom start de nota nog steeds met de inzet op het versterken van het fundament van emancipatie en licht vervolgens de acties voor vrouwen en lhbtiq+ personen apart toe.
    - Er wordt geëindigd met internationaal. Het benoemen van domeinen en representatie staat onder inzet op vrouwen i.p.v. als laatste paragraaf, omdat de inzet zich op vrouwen richt.
- Zoals besproken in uw PO met d.DE op 23 juni jl., raden wij u af om in de Emancipatienota streefcijfers op te nemen. Ook onze contactpersonen bij andere departementen staan op ambtelijk niveau (zeer) afwijzend en negatief tegenover streefcijfers op de emancipatiethema's waarvoor zij beleidsverantwoordelijk zijn. Argumenten die daarvoor worden gegeven:
    - Streefcijfers zijn willekeurig en vaak niet te onderbouwen.
    - De overheid heeft op emancipatiethema's vaak alleen een voorwaardenscheppende invloed en maatschappelijke ontwikkelingen spelen ook een rol. Direct beleidsmatig sturen op

een streefcijfermatig gedefinieerd einddoel in de nabije toekomst is niet realistisch.
    - Het is ingewikkeld te bepalen wat je precies gaat meten, welke streefcijfers je gebruikt en er zitten vaak ook andere verklaringen achter die elkaar soms tegenspreken. Bijvoorbeeld: het aantal aangiften kan juist toenemen als er meer aandacht is voor een onderwerp, de tolerantie voor lhbtiq+-discriminatie daalt en de politie wordt als lhbtiq+-vriendelijker ervaren, vanwege een toename in bewustwording en het verlagen van de drempel om aangifte te doen.
    - Verder zijn veel doelen niet realistisch gezien het huidige beleid wat we voeren. Bijvoorbeeld: het streefcijfers over financiële onafhankelijkheid is zeer waarschijnlijk onhaalbaar. We zien in de data van het CBS dat de financiële onafhankelijkheid van vrouwen gemiddeld met ongeveer 1 procentpunt per jaar stijgt (soms minder, soms meer bijv. door een stijging van de lonen). Maar hoe hoger het percentage, hoe moeilijker de resterende groep financieel onafhankelijk zal worden (denk aan: mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, vrouwen met een goedverdienende partner, vrouwen die vanuit ideologische overtuiging niet willen werken, vrouwen met kleine deeltijdbanen). Er is nu geen grootschalige inzet op het bereiken van het streefcijfer c.q. het mobiliseren van alle groepen die nog niet financieel onafhankelijk zijn. In geval van een scherp streefcijfer, dient er een omvangrijk plan van aanpak met bijbehorende middelen te komen. Daar is in het Coalitieakkoord niet in voorzien.
- In het PO met d.DE is aangegeven dat het interdepartementaal ambtelijk niet gaat lukken streefcijfers op te nemen. Dat kan alleen via gesprekken met andere bewindspersonen op politiek niveau mogelijk lukken. Aangezien dit tijd en uw inzet vraagt en het zomerreces voor de deur staat, kan dit naar verwachting pas eind augustus. De Emancipatienota wordt dan niet in september verstuurd.
- Conform uw wens is de inzet op financiële onafhankelijkheid prominenter opgenomen. Wij raden u echter af om het thema werk geheel te vervangen voor vrijheid door financiële onafhankelijkheid. De maatregelen/acties die onder dit thema genoemd zijn, zijn breder dan alleen inzet op financiële onafhankelijkheid (topvrouwen, loontransparantie, aandeel vrouwen in de techniek, representatie etc.). Die andere inzet is grotendeels juridisch verplicht of maakt onderdeel uit het van het Coalitieakkoord.
- De passages over de continuering van Veilige Steden, Regenboogsteden en de subsidieregeling Gender en lhbtiq+gelijkheid lopen voor op besluitvorming hierover door u. Nota’s hierover worden op korte termijn aan u voorgelegd.
- De passage over het wetsvoorstel Vrij en Veilig onderwijs is verwijderd, nadat deze door de Tweede Kamer op 30 juni is verworpen.
- Over de passage over de versterkte aanpak lhbtiq+-veiligheid is momenteel nog geen ambtelijke overeenstemming. Hier is op MT-niveau contact over.

Interdepartementale afstemming

- N.a.v. de interdepartementale afstemmingsronde zijn:
    - Enkele feitelijke onjuistheden gecontroleerd en aangepast.
    - Extra duiding/ toelichting gegeven bij de opgenomen activiteiten.
    - Een aantal maatregelen toegevoegd.
- Daarnaast trekken andere departementen een rode lijn bij het opnemen van streefcijfers rondom veiligheid, gezondheid en financiële onafhankelijkheid (zie feedback SOE).

Commissiedebat Emancipatie op 25 juni 2026

- In lijn met de toezegging over de beschikbare middelen voor emancipatiebeleid zijn waar mogelijk concrete bedragen opgenomen bij de verschillende maatregelen en is informatie over het programma Regenboogsteden toegevoegd.
- Bij de voorgaande Emancipatienota is op verzoek van de Kamer geprobeerd bij alle ambities/maatregelen/ acties een financieel overzicht te geven. Dit bleek echter niet mogelijk te zijn omdat (1) begrote, gerealiseerde, incidentele en structurele bedragen door elkaar heen lopen en (2) een compleet overzicht verkrijgen complex en tijdrovend is en brede ambtelijke inzet op meerdere ministeries vereist. Dat is, zeker in tijden van bezuinigingen, een opgave die zijn doel voorbijschiet. Het versturen van een compleet financieel overzicht kan derhalve leiden tot ongefundeerde conclusies, die niet per se bijdragen aan een constructief debat over emancipatie.
- U heeft toegezegd om in de Emancipatienota een Rijksbrede visie op de manosfeer op te nemen, als ook de resultaten van de campagne 'Man zeg er wat van' en in te gaan op verschillende verlofregelingen en de gendertoets.
- Op pagina 8 komt u terug op de Rijksbrede visie op de manosfeer, op pagina 12 komt u terug op de resultaten van de campagne 'Man zeg er wat van', op pagina 18 komt u terug op de verschillende verlofregelingen en op pagina 6 op de gendertoets.
- U heeft toegezegd om in de Emancipatienota te reageren op de FNV-genderanalyse van het regeerakkoord en dat SSZW hier begin 2026 apart op terugkomt. Hiernaar wordt nu kort verwezen op pagina 5. Om betere invulling aan de toezegging te geven kan met SZW in de zomer een korte passage worden opgesteld voor de paragraaf over vrijheid/ financiële onafhankelijkheid. Deze wordt dan meegenomen in de volgende versie van de Emancipatienota.

Focusgroepen

- U wilde bij de totstandkoming van de Emancipatie ook het 'stille midden' betrekken, mensen in de samenleving die niet uitgesproken zijn over gender- en lhbtiq+ gelijkheidsbeleid.
- Op 8 en 9 juni vonden drie focusgroepen plaats waarin deelnemers konden reageren op de emancipatieopdracht, de prioriteiten en een aantal kernbegrippen. Het rapport wordt momenteel uitgewerkt. Hierbij ontvangt u alvast een deel van de opbrengst:
    - De deelnemers vonden het positief en vanzelfsprekend dat het kabinet aandacht heeft voor de emancipatie van vrouwen en

lhbtiq+ personen. Hierbij kwam naar voren dat deelnemers ook aandacht voor mannen belangrijk vinden:
    - Mannen als medestander die een rol kunnen pakken in de emancipatie en veiligheid van vrouwen en lhbtiq+ personen;
    - Mannen als groep die binnen het emancipatiebeleid ook aandacht verdient, bijvoorbeeld om hun mentale welzijn te bevorderen.
  - De teksten sluiten het beste aan bij de leefwereld van de deelnemers wanneer de urgentie van de problematiek wordt benadrukt. Bijvoorbeeld door cijfers of actualiteiten uit het nieuws te benoemen.
  - De drie prioriteiten 'werk', 'veiligheid' en 'gezondheid' worden alle drie als positief en belangrijk ervaren. De deelnemers misten geen andere prioriteiten.
  - Prioriteit veiligheid: De deelnemers vinden dit een heel belangrijk en actueel onderwerp. Daarbij viel het de deelnemers op dat de tekst erg gefocust was op de vrouw als het slachtoffer, en er te weinig aandacht was voor (het aanpakken van) de pleger.
  - Prioriteit gezondheid: De deelnemers zijn heel positief dat het kabinet hier aandacht voor heeft. Het sluit aan bij de leefwereld omdat de voorbeelden die werden benoemd ook voor sommige deelnemers direct van toepassing waren. De deelnemers vinden het belangrijk dat er meer onderzoek naar het vrouwenlichaam komt. Ook werd er stil gestaan bij het feit dat mannen ook hulp nodig hebben met hun psychische welzijn. Dit misten zij in de tekst.
  - Prioriteit werk: Deze prioriteit werd als vanzelfsprekend maar ook als het minst belangrijk ervaren. De doelgroep vindt het wel relevant, maar mist de urgentie in de zin dat het vanuit het perspectief van de vrouw toegelicht zou moeten waarom het belangrijk is dat zij op de arbeidsmarkt emancipeert. Het benoemen van de disbalans in zorgtaken, de loonkloof of dat er weinig vrouwen in de top zitten, spreekt de doelgroep niet aan. Zo werd in één focusgroep bijvoorbeeld besproken dat het logisch is dat dit verschil bestaat, vanwege biologische verschillen tussen de man en vrouw, bijvoorbeeld dat een man zwaarder werk nou eenmaal makkelijker kan verrichten, en dat vrouwen zwanger worden en er dus ook een tijd tussenuit zijn. Ook werden andere genderstereotype normen aangehaald, zoals dat vrouwen nou eenmaal zorgzamer zijn en daardoor meer in het onderwijs en in de zorg werken.
- Kernbegrippen:
  - Gender en geslacht: Bij de begrippen *geslacht* is het voor vrijwel iedereen duidelijk dat het om de biologische kenmerken gaat die bepalen of iemand man, vrouw of intersekse is. Het woord *gender* daarentegen is niet voor iedereen duidelijk. Een deel van de deelnemers verwacht dat dit ook over fysieke kenmerken gaat en denkt daarom dat dit hetzelfde is als geslacht en sekse. Het andere deel weet wel dat dit een sociaal-cultureel begrip is en gaat over hoe iemand zich voelt en over de maatschappelijk bepaalde rollen.
  - Lhbtiq+: roept voor een deel van de deelnemers in enige mate verwarring op. Dit deel denkt dat *alle* letters over seksuele

geaardheid/ oriëntatie gaan. Het is voor hen onbekend dat sommige letters gaan over genderidentiteit (zoals trans) of over biologische kenmerken (zoals intersekse).

- Het rapport wordt begin juli opgeleverd.

<u>Leeswijzer Emancipatienota</u>

- Inleiding, met o.a.:
  - Missie
  - Kader met uitgangspunten en terminologie
  - Geschiedenis
  - Noodzaak emancipatie en emancipatiebeleid
  - Leeswijzer
- Doel en inzet komende 4 jaar, met o.a.:
  - Rolverdeling in het kabinet
- Versterken van fundamenten van emancipatie, met o.a.
  - Aanpak van grondoorzaken van ongelijkwaardigheid
  - Financiering
  - Nieuwe uitdagingen zoals mannenemancipatie, manosfeer en aanpak des- en misinformatie
- Inzet vrouwen met o.a.:
  - Veiligheid van vrouwen (integrale aanpak en specifieke sectoren)
  - Gezondheid
  - Werk en financiële onafhankelijkheid (arbeidsdeelname, loontransparantie, representatie)
- Inzet lhbtiq+ personen
  - Veiligheid (versterkte aanpak en specifieke domeinen)
  - Gezondheid
  - Vrijheid in alle domeinen (Regenboogstembusakkoord)
- Internationaal

<u>Tijdpad</u>

- Donderdag 25 juni: Commissiedebat Emancipatie
- Vrijdag 3 juli: voorleggen tweede versie aan SOE, inclusief akkoord vragen op doorgeleiding naar CSD op 24 augustus
- Vrijdag 14 augustus: deadline CSD stukken
- Maandag 24 augustus: CSD
- Dinsdag 8 september: RSD
- Vrijdag 11 september: MR

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: SOCW

*Deze nota wordt met een Kamerbrief meegestuurd: **Ja**

*Deze nota bevat naast de naam en contactgegevens van de medewerker ook andere informatie die niet openbaar gemaakt kan worden? **Ja**

Emancipatie

Van

Datum
28 mei 2026

Referentie
64010751

Bijlagen
1 Eerste versie EMN
2 Conceptverslag consultatie maatschappelijk middenveld (vertrouwelijk)
3 Schriftelijk inbreng kennisinstellingen (vertrouwelijk)

Interdepartementaal afgestemd
BZK, BuZA, Def, EZK, SZW, VWS, JenV

Eerste conceptversie Emancipatienota 2027-2030

Aanleiding

Bijgaand treft u de eerste conceptversie van de Emancipatienota 2027-2030 (bijlage 1). U ontvangt ook het conceptverslag van de consultatie van het maatschappelijke middenveld (bijlage 2) en de schriftelijke inbreng van een aantal kennisinstellingen (bijlage 3).

Geadviseerd besluit

- U wordt verzocht uiterlijk 12 juni uw reactie te geven op deze conceptversie.
- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met het (ondergenoemde) proces voor interdepartementale afstemming van de genoemde stukken.

Kernpunten

- Met de Emancipatienota 2027-2030 geeft u invulling aan het emancipatiebeleid van het kabinet Jetten. Het streven is om de Emancipatienota in september met de Tweede Kamer te delen.
- Bij het opstellen van deze eerste versie zijn de volgende bronnen geraadpleegd: het coalitieakkoord, het maatschappelijk middenveld en enkele kennisinstellingen, (inter)departementale collega's, lopende (juridische) verplichtingen en moties en internationale aanbevelingen/ wetgeving (zoals CEDAW en Verdrag van Istanbul).
- Daarnaast zijn uw wensen wat betreft de opbouw, toon en prioriteiten meegenomen n.a.v. (informele) gesprekken met D.DE op 30 maart en 20 april.
- In de volgende versie worden enkele openstaande punten nader uitgewerkt, referenties aangevuld, moties en toezeggingen toegevoegd en ontvangt u de bijbehorende bijlagen met alle maatregelen die in de Emancipatienota genoemd zijn in een overzichtelijk tabel, inclusief hoe ze bijdragen aan de CEDAW-aanbevelingen en ontwikkelingsdoelen[1] en de laatste stand van zaken van alle (lopende) moties en toezeggingen.
- Na het verwerken van uw opmerkingen wordt de volgende versie half juni (ambtelijk) afgestemd met de betrokken departementen. Dit zijn OCW, SZW, VWS, JenV, BZ, EZ, BZK, FIN en DEF.
- U ontvangt vervolgens op 3 juli een tweede conceptversie ter akkoord, met de intentie om deze op 24 augustus in de CSD, 8 september in de

[1] In 2019 is motie van den Hul c.s. (Kamerstukken II, 2019/20, 35 300 XVII, nr. 41) aangenomen die de regering verzoekt bij nieuw beleid op eenvoudige wijze inzichtelijk te maken aan welke ontwikkelingsdoelen betreffend beleid bijdraagt. Om uitvoering te geven aan deze motie wordt bij de definitieve versie van de Emancipatienota in een bijlage met alle genoemde maatregelen een kolom toegevoegd waarin per maatregel wordt uitgelegd aan welke SDG('s) het bijdraagt.

RSDI en 11 september in de MR te bespreken.

Toelichting

Opzet

- Op 30 maart en 20 april jl. sprak u met D.DE over uw wensen voor de Emancipatienota.
- U gaf aan te willen werken aan het fundament van het emancipatiebeleid in Nederland (en u zo te richten op de lange termijn) en daarbovenop te willen focussen op 3 prioriteiten waarop het verschil gemaakt kan worden: veiligheid, gezondheid en vrijheid (economische zelfstandigheid/ werk). Ook moet voldoende aandacht zijn voor de online dimensie.
- Door op deze manier te prioriteren wilt u bijdragen aan het vergroten van de vrijheid en gelijkwaardigheid van vrouwen en lhbtiq+ personen.
- Aanvullende wensen zijn: het schetsen van een toekomstvisie/ stip op de horizon, een positieve toon, het scheiden van hoofd- en bijzaken (en focussen op datgene waarmee we effect sorteren) en duidelijk aangeven welke bewindspersoon waar verantwoordelijk voor is (zodat verantwoording afgelegd kan worden).
- Daarnaast gaf u aan in de totstandkoming van de Emancipatienota ook te willen weten hoe het 'het stille midden', de mensen in de samenleving die niet uitgesproken voor of tegen gender- en lhbtiq+-gelijkheidsbeleid zijn, reageren op beleid en maatregelen gericht op het bevorderen van gender- en lhbtiq+- gelijkheid. Om aan deze wens tegemoet te komen, worden op 8 en 9 juni focusgroepen georganiseerd. Hier zal o.a. ingegaan worden op het verhaal, termen en de prioriteiten van het emancipatiebeleid. De uitkomsten hiervan worden in de tweede conceptversie van de Emancipatienota meegenomen.

Inhoudsopgave Emancipatienota

- Inleiding, met o.a.:
    - Missie
    - Kader met uitgangspunten en terminologie
    - Schets relevante ontwikkelingen
    - Kabinetsinzet
    - Rolverdeling in het kabinet
- Versterken van fundamenten van emancipatie, met o.a.
    - Aanpak van grondoorzaken van ongelijkwaardigheid
    - NL weer in de top 10 ILGA-Europe Rainbow Map en Index
    - Financiering
    - Internationale inzet
    - Nieuwe uitdagingen
- Inzet op vergroten van veiligheid, met o.a.:
    - Veiligheid van vrouwen
    - Veiligheid van lbhtiq+ personen
    - Veiligheid in specifieke sectoren
- Inzet op vergroten gelijkwaardigheid gezondheid en zorg
    - Gezondheid van vrouwen
    - Gezondheid van lhbtiq+ personen

- Inzet op het vergroten van gelijkwaardigheid werk, met o.a.:
    - Wetten die voor werkende vrouwen werken
    - Beleidsinzet op arbeidsdeelname
    - Meedoen

<u>Consultatie maatschappelijk middenveld</u>

- Tijdens consultaties met het maatschappelijk middenveld op 7, 8 en 9 april konden deelnemende organisaties (vertrouwelijk) input leveren voor de Emancipatienota.
- Bij de consultaties waren maatschappelijke organisaties aanwezig waarmee we een strategisch alliantiepartnerschap hebben, partijen die een (project)subsidierelatie hebben met DE/OCW en andere belangenorganisaties die zich inzetten voor vrouwen en lhbtiq+-emancipatie.
- In de consultatie werd veel aandacht gevraagd voor:
    - De noodzaak van emancipatiebeleid en de uitgangspunten/zaken/activiteiten/doelgroepen waar dit beleid zich specifiek op zou moeten richten.
    - Het belang om onderliggende structuren/instituties/normen/stereotypen aan te pakken die ongelijkwaardigheid in stand houden.
    - Het belang om rekening te houden met de verschillende achtergrondkenmerken/ identiteitskenmerken van een persoon (intersectionaliteit).
    - (Structurele) financiering van het maatschappelijk middenveld.
    - Het opnemen van definities, zodat duidelijk wordt wat precies met welke term bedoeld wordt.
    - Het belang van onderzoek/ betrouwbare data waarop het emancipatiebeleid gestoeld is.
    - Een breed scala aan terreinen waarop (aanvullende) actie noodzakelijk is, zoals veiligheid, arbeid en zorg, gezondheidszorg, gelijke behandeling, politieke participatie en onderwijs.
    - Het belang van het naleven van (internationale) verdragen en aanbevelingen, zoals de CEDAW-aanbevelingen.
    - De toename van (online) weerstand en hoe om te gaan met des- en misinformatie, de anti-gender/anti-rechtenbeweging en de *manosphere*.
    - De (positieve) rol die mannen en jongens kunnen spelen.
    - Het uitvoeren van het Regenboogstembusakkoord.
    - Het belang van gendermainstreaming, het toepassen van de gendertoets en samenwerking met de andere departementen.
    - Gezien de grote diversiteit aan deelnemers, wisselde de inbreng sterk per partij.
- Om de anonimiteit en veiligheid van de deelnemers aan de consultatie te kunnen waarborgen, wordt het verslag van de consultatiesessie vertrouwelijk behandeld (bijlage 2).

<u>Consultatie kennisinstellingen</u>

- Begin april zijn verschillende kennisinstellingen/wetenschappers gevraagd om een schriftelijk inbreng te leveren op de prioriteiten, interventies en effectiviteit van het emancipatiebeleid.
- In de verschillende inbrengen wordt o.a. aandacht gevraagd voor:
    - Het stimuleren van normverandering in de samenleving/ het aanpakken van (schadelijke) stereotypen en normen.
    - Het naleven van mensenrechtenverdragen.
    - Specifieke thema's waarop (aanvullende) actie nodig is zoals de aanpak van gendergerelateerd geweld, discriminatie op de arbeidsmarkt, herverdeling van zorgtaken, veiligheid in de openbare ruimte, acceptatie onder jongeren, kennis en bewustwording van professionals, politieke en bestuurlijke participatie en gezondheid.
    - Specifieke doelgroepen zoals trans- en non-binaire personen, queer moslims en praktisch opgeleide vrouwen.
- Om de anonimiteit en veiligheid van de partijen te kunnen waarborgen, wordt de inbreng vertrouwelijk behandeld (bijlage 3).

<u>Tijdpad</u>
- Maandag 8 en dinsdag 9 juni: consultatie 'het stille midden'
- Vrijdag 12 juni: reactie SOE eerste versie EMN
- Maandag 15 juni t/m woensdag 24 juni: verwerken opmerkingen SOE en interdepartementale afstemming (akkoord t/m directeursniveau)
- Donderdag 25 juni: Commissiedebat Emancipatie
- Vrijdag 26 juni: start lijn tweede versie EMN (eventueel aanvullen n.a.v. commissiedebat)
- Vrijdag 3 juli: voorleggen tweede versie aan SOE, inclusief akkoord vragen op doorgeleiding naar CSD op 24 augustus
- Vrijdag 14 augustus: deadline CSD stukken
- Maandag 24 augustus: CSD
- Dinsdag 8 september: RSD
- Vrijdag 11 september: MR

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Bijlage 2 en bijlage 3.